

ЗВОРОТНІЙ ЗВ'ЯЗОК, ЯК ВАЖЛИВА УМОВА ОРГАНІЗАЦІЇ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Ващенко Лідія Семенівна

к.п.н., старш. наук. співробітник, відділ
моніторингу та оцінювання якості загальної
середньої освіти, Інститут педагогіки
НАПН України

Анотація. Дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених, педагогічна практика дає підстави зробити висновок про важливість і необхідність зворотного зв'язку в організації навчального процесу. Дослідження серед учнів щодо поглядів на зворотній зв'язок. ми проводили в ліцеї однієї області, тому можемо говорити лише про окремі тенденції. Однак, виходячи із завдань державного освітнього стандарту, очевидною є необхідність модернізувати систему оцінювання.

Ключові слова: зворотній зв'язок, формувальне оцінювання, навчальний процес, взаємодія учні і вчителя.

Важливою складовою та умовою формувального оцінювання у навчальному процесі закладів загальної середньої освіти є зворотній зв'язок. Це інструмент, що забезпечує взаємодію учня і вчителя, учнів між собою та дає інформацію про те, як відбувається процес навчання, про досягнення та проблеми учнів з метою їх подальшого прогресу. За результатами зворотного зв'язку вчитель оцінює процес навчальної діяльності для його корекції, здійснює підбір нових методик, прийомів, підтримки учнів. Учень, у свою чергу, також оцінює свою діяльність, отримує мотивацію для подальшої співпраці, до покращення своїх результатів .

На думку Морзе Н.В. формувальне оцінювання – це «зворотній зв'язок» для учнів, який дозволяє їм зрозуміти, яких заходів слід вжити, щоб покращити

власні результати. Упроваджуючи формувальне оцінювання в освітній процес української школи вчителю необхідно дотримуватись наступних принципів:

- постійне забезпечення зворотного зв'язку, надаючи учням коментарі, рекомендації, поради щодо їх діяльності;
- залучення учнів до активної участі в організації процесу їх власного навчання;
- зміна вчителем техніки і технології навчання в залежності від зміни результатів навчання учнів;
- усвідомлення вчителем, що оцінювання тільки за допомогою виставлення деякої кількості балів різко зменшує мотивацію та самооцінку учня;
- усвідомлення необхідності навчити учнів принципам і способам покращення власних результатів. [1]

Таким чином, можемо констатувати, що формувальне оцінювання пов'язане з такими важливими завданнями, як сприяння впевненості учня у власних силах, надання орієнтирів, корисних порад на певних етапах навчання, сповіщення про складнощі, забезпечення діалогу «учитель – учень», формування стратегії успішного навчання. Реалізація завдань навчального процесу можлива при використанні методів та технік формувального оцінювання.

Дослідник Дж. Хетті визначає зворотній зв'язок як важливий фактор якості освіти, який показує, що ефективність його використання тісно пов'язана з компетентністю вчителя та учнів [2]. На думку [Gamlem, Smith, 2013] ключовим у визначення суті зворотнього зв'язку є взаємодія, як інструмент вирішення педагогічних завдань [3]. А невміння учнів використовувати зворотній зв'язок для поліпшення результатів навчання є важливою проблемою сучасної школи.

П. Саттон вважає, що грамотність у використанні зворотного зв'язку є окремою компетентністю. Це не просто вміння читати чи писати, це складна співпраця вчителя та учня [4].

Метою нашого дослідження було оцінити як ставляться дев'ятикласники до зворотного зв'язку, розуміють його. Під час дослідження були використані такі методи. Порівняльний аналіз джерел наукової педагогічної літератури, інтерпретація, формулювання висновків. Кількісний метод дослідження опитування у письмовій формі за анкетною, розробленою автором. В опитуванні взяли участь 126 учнів 9 класу ліцею №17 міста Хмельницького, 68 дівчаток, 58 хлопців. Результати опитування показані у таблиці №1

Таблиця 1

Розподіл відповідей учнів на запитання про форму отримання зворотнього зв'язку від вчителів щодо результатів навчання (у %)

№	Твердження	9 клас	Хлопці	Дівчата
1	Вчитель аргументує виставлені оцінки	21	20	23
2	Аналізує прогалини у знаннях, допущені помилки	52	44	53
3	Визначає шляхи покращення результатів навчання	13	20	15
4	Заохочує до подальшого навчання	5	9	2
5	Зворотній зв'язок відсутній	9	7	7

Результати опитування дають підстави зробити висновок про те, що дев'ятикласники частіше отримують від педагогів інформацію про допущені помилки та прогалини у знаннях (52%), ніж пояснення щодо шляхів покращення результатів навчання (13%) та аргументацію щодо виставлених оцінок (21%). 9% учнів вважають, що зворотній зв'язок у навчальному процесі у них взагалі відсутній. Так думають порівну дівчатка та хлопці.

Опитування свідчить про те, що школярі розуміють поняття зворотній зв'язок, однак не мають досвіду роботи з ним і відповідають на запитання швидше інтуїтивно. Зворотній зв'язок сприймається дев'ятикласниками, в першу чергу, як ресурс, яким користується вчитель, а не вони самі.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Морзе Н. В., Барна О. В., Вембер В. П. (2013) Формувальне оцінювання : від теорії до практики. Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. № 6. С. 45-57.
2. Hattie J., Timperley H. (2007) The Power of Feedback // Review of Educational Research. Vol. 77. No 1. P. 81–112.
3. Gamlem S. M., Smith K. (2013) Student Perceptions of Classroom Feedback // Assessment in Education: Principles, Policy & Practice. Vol. 20. No 2. P. 150–169.
4. Sutton P. (2012) Conceptualizing Feedback Literacy: Knowing, Being, and Acting // Innovations in Education and Teaching International. Vol. 49. No 1. P. 31-40.